



Contele Alexander von Schönburg este un
jurnalist, membru al Academiei Române și
cineast la CEAU. A scris peste 100 de cărți
culturale, politice și istorice.

Respect pentru oameni și cărti

Belotti recunoaște că scrierile sale sunt
Schönburg-Glauchau.

Din 1799 este cunoscut ca principesa
Irina Victoria de Pieta, nepoata prințului
Christoph de Hesse și strănepoata
reginei Elisabeta a II-a.

Împreună cu trei copii, Maria Carolina,
Maximilian Carolus, prințul August și
Valentin Polykarp Joseph Maria, și
descendenții direcți ai reginei Victoria
și strănepoții ai prințesei
Margareta de Prusia, moșina împăratului
Frederic. Din pricina conștiințelor
lor catolice, copiii au fost excluși de la
succesiunea la tronul britanic.

Alexander von Schönburg,

în Editura Baroque Books & Arts.

IN ALTA SOCIETATE

IN ALTA CONVERSATIE

IN ALTA DE A RENUNTA CU STIL

ENCYCLOPEDIA IN UTILITATI

INTERVIU LA PURTATOR

Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

Alexander von Schönburg

TOT CEEA CE ATI DORIT SA STITI DESPRE

REGI

și NU ATI ÎNDRĂZNIT SĂ ÎNTREBĂTI NICIODĂ

ISBN 978-606-590-001-2

traducere din limba germană de

MIHAI MOROIU

U.P.D.E. Editura Universitară

ISBN 978-606-590-002-9

DOI: 10.5204/zenodo.1102000

ISSN 2691-333X | ISSN-L 2691-333X

Editor: Mihai Moroiu | Design: Mihai Moroiu

071-408-000-0002

libro@libro.ro

029-00156

LIBRO înțelege înțeleptul și înțelese înțelept



Die Gekrönten. Sinn und Sinnbilder des Königtums (Ernst Klett Verlag, Stuttgart, 1958); *Essais und Einfälle*, o culegere de texte ale lui Louis Vicomte de Bonald, care a rămas întreaga sa viață liderul intelectual al contrailuminismului și al restaurației din Franța, apărută la Karolinger Verlag (Viena, 2006); edificatoarea prefață a lui Günter Maschke la culegerea de texte de Juan Donoso Cortés (*Essay über den Katholizismus, den Liberalismus und den Sozialismus*) apărută la Karolinger Verlag (Viena, 2007) și scrisoarea lui Donoso Cortés adresată reginei-mamă Dona Maria Cristina de Bourbon, din anul 1851 (inclusă în volum); *Considérations sur la France*, carte apocaliptică, scrisă de Joseph de Maistre în 1796, sub impresia Revoluției Franceze (versiune germană publicată de Karolinger Verlag, Viena, 1991), și *De la Souveraineté*, lucrare tot a lui de Maistre, apărută prima oară în germană la Berliner Kulturverlag Kadmos, în 2000.

Ar fi de pomenit aici multe altele, de la cărțile de povestiri și până la Cartea Regilor din Vechiul Testament. Dar acum aş vrea să las lista și să le mulțumesc mai bine acelor dascăli și prietenii pe care nu poți să-i așezi în raftul de cărți. Mai presus de toți ceilalți, lui Martin Mosebach și Guy Stair Sainty, care au acceptat cu stoicism îngeresa să-mi dea mereu sfaturi legate de manuscris. Și lui Christopher Wentworth-Stanley, inclusiv pentru indicațiile sale bibliografice prețioase și pentru compania prețuită în cursul vizitei făcute de amândoi lui Simeon al Bulgariei, precum și lui Stephan Storczer, care mi-a servit drept ghid competent la Viena, și lui Laszlo Tabori, care a luat asupra sa aceeași obligație la Budapesta. Sunt dator să le adresez mulțumirile mele speciale familiei Henckel-Donnersmarck și Mănăstirii Heiligenkreuz, care mi-au susținut foarte mult munca prin ospitalitatea și mărinimia lor.

Cuprins

A fost odată	7
I. Cum te adresezi regilor	21
II. Cum devii rege?	29
III. Cum cresc regii?	40
IV. De ce regele nu are voie să fie prea înțelept?	52
V. Și de ce stă regele pe tron?	66
VI. De fapt, de ce poartă regii coroană?	73
VII. Există diferențe de rang între regi?	86
VIII. Trebuie neapărat ca regii să locuiască în palate?	97
IX. Ce fac regii când sunt <i>en famille</i> ?	105
X. De ce regii se dau în vînt după absurdități?	115
XI. Regii sunt politicoși și când vine vorba despre sex?	124
XII. Cum se poate agăta un prinț moștenitor?	133
XIII. Ce ține regina în poșetă? Și alte secrete regale	141
XIV. De ce nu au regii cărji de credit?	153
XV. De ce regii sunt mai afectuoși față de cai decât față de oameni?	159
XVI. Regii au dreptul la propria lor opinie politică?	165
XVII. Cum trebuie să moară un rege?	173
Și dacă nu a murit	195
Dinastii europene, pe scurt	209
În loc de bibliografie	217

A FOST ODATĂ...

Queen Mary, bunica actualei regine a Angliei, născută prințesă von Teck, avea un obicei curios. Când se interesa de starea unei supuse sau a unui supus, întreba întotdeauna: „Ce mai face sărmana dumneavoastră mamă?” Sau: „Ce mai face sărmana dumneavoastră fiică?” Adjectivul „sărman” revinea atât de des în vocabularul ei, încât cu toții, la curte, se întrebau care ar putea fi sensul exact pe care îl atribuia. De fapt, e cât se poate de simplu: sărmani, după Queen Mary, erau pur și simplu toți cei lipsiți de obârșie regală. Si câtă dreptate avea! Am înțeles și eu cât se poate de lîmpede când am întâlnit-o prima oară pe regina Elisabeta a II-a, în ajunul nunții prințului Eduard cu Sophie Rhys-Jones. Fiind fiul cel mic al reginei, Eduard nu putea pretinde o ceremonie oficială, spre ușurarea capetelor încoronate, presupun, bucuroase să poată sărbătorî în familie. La Windsor fuseseră invitate și câteva rude din Germania. Printre care și strânepoata reginei, prințesa Irina von Hessen, împreună cu cel cu care se căsătorise în urmă cu doar câteva săptămâni, jurnalist de meserie. Adică eu. Este cât se poate de neobișnuit ca un jurnalist să ia parte la evenimentele de familie de la castelul Windsor.

Mai degrabă primește proxenetul din Sankt Pauli o invitație la ceai din partea papei. Probabil că nici nu există profesie care să se bucure de un asemenea nemărginit dispreț la Windsor decât aceea de reporter. De altfel, unchiul Irinei, prințul Philip, și-a exprimat cât se poate de ferm părerea față de jurnalism. Aflat în vizită în Gibraltar, i s-a prezentat vestita stâncă a maimuțelor, iar el a comentat suficient de tare, încât să fie auzit de întreaga hoardă de fotoreporteri care îl asediau: „Prin urmare, care sunt maimuțele și care sunt reporterii?” În timpul unei vizite oficiale în Pakistan, un paparazzo a căzut de pe o scară înaltă, pe care se cățărase pentru a obține un unghi cât mai bun. Iar Philip a comentat plin de grație: „Sper că și-a frânt gâtul.”

Drept urmare, am să mă feresc să confirm temerile cele mai negre ale mărinimoaselor mele gazde, punând în circulație amănunte despre șederea mea la Windsor. Violarea Sanctuarului poate atrage după sine cele mai severe urmări. Și vă voi povesti ceva mai departe ce li s-a întâmplat celor care au avut o asemenea îndrăzneală. Acum însă am să mă limitez să vă spun doar ce mi s-a întâmplat *mie*, ce efect a avut *asupra mea*, când m-am pomenit în mijlocul familiei regale engleze. Prezența la o curte regală pretinde maximă concentrare și permanentă precauție să nu faci ceva greșit, să nu zici ceva greșit. Și când te miști, și când respiți, trebuie să fii prudent, ca nu cumva să deranjezi în jur, să stai cu nervii încordați și simțurile treze, atent și la cel mai mic gest al celorlați curteni, în poziție de drepti din zori și până-n noapte. Extenuant, îngrozitor de extenuant.

Și chiar în prima seară la Windsor am fost plasat pe locul de lângă regină. Era limpede, dorea să-l cerceteze de aproape pe soțul stră nepoatei sale. Regina se vede pusă în postura stranie de a nu întâlni practic niciodată, în afara familiei, pe cineva destins în prezența sa. Una dintre doamnele de onoare mi-a relatat, cu altă ocazie, cum a trebuit

să se obișnuiască și cu cele mai curioase reacții, de-a lungul anilor. Și cei mai puternici șefi de stat încep să se bâlbâie când o întâlnesc sau, făstăciți, se trezesc spunând te miri ce și apoi se rușinează ani în sir. Din fericire însă, capetele încoronate au darul să împrăștie stinghereala și să-și salveze interlocutorii, la nevoie, din situații critice. Cu puțin timp înaintea terminării mandatului, generalul de Gaulle se afla la o cină la Windsor, împreună cu soția sa Yvonne, când cineva a întrebat-o pe Madame de Gaulle, peste masă, la ce anume se așteaptă după retragerea din viață publică. Madame de Gaulle a răspuns – și aici trebuie, vă rog, să ne imaginăm un puternic accent francez: „Ee...penis!” Liniște adâncă. Spaimă îngrozitoare. Până și servitorii încremeniseră. Și atunci Tânără regină a intervenit, salvând situația, traducând ceea ce încercase să spună Madame de Gaulle în engleză ei chinuită: „Ah, happiness.”

Așezat acum alături de regină, sentimentul că mă aflam înaintea judecății de apoi fusese întru câtva înlocuit de o anume cutezanță, grație cocktailurilor dry martini servite înainte de masă. Eram pregătit de conversație. Dar despre ce poți conversa cu regina Angliei, între antreuri și felul principal? Răspunsul: despre nimic. Stăteam alături, în smochingul meu străvechi, dar perfect periat prin amabilitatea unui servitor regal, așteptând ca suverana să binevoiască să-mi adreseze un cuvânt. Sau cel puțin o privire! Zadarnic. Nici nu existam, din punctul ei de vedere. Ceea ce nu știam eu (și ar fi putut foarte bine să mă prevină cineva!): conversația la curtea engleză respectă reguli diferite de cele de pe Continent. În vreme ce în restul Europei conversezi la masă, alternând cât mai firesc, atât cu vecinul de la dreapta, cât și cu cel de la stânga, aici se obișnuiește ca la început să discuți cu vecinul din dreapta, iar apoi cu cel din stânga. Iar eu mă aflam la stânga reginei. Când mi s-a adresat, într-un târziu, intrasem deja într-un



În mijloc pe tron, la cînd a căzut în brațele Regelui și al lui. Cu Irina și mine la botezul
Nunta prințului Eduard al Marii Britanii cu Sophie Rhys-Jones, iunie 1999. Dacă aveți privirea ageră, ne puteți vedea și pe noi, pe Irina și pe mine, în ultimul rând (al patrulea și a cincea, de la dreapta).



În mijloc pe tron, la cînd a căzut în brațele Regelui și al lui. Cu Irina și mine la botezul
Nunta prințului Eduard al Marii Britanii cu Sophie Rhys-Jones, iunie 1999. Dacă aveți privirea ageră, ne puteți vedea și pe noi, pe Irina și pe mine, în ultimul rând (al patrulea și a cincea, de la dreapta).

fel de stare de şoc. De aceea nu-mi amintesc niciun detaliu al conversației noastre, indiferent cât m-aş strădui.

Din categoria experiențelor apocaliptice au fost și cele trei sferturi de oră la care am fost condamnat să fiu cumeșean cu *Princess Royal*, adică fiica cea mare a reginei. Nici Anne nu se dă în vînt după jurnaliști. De fapt, în general nu prea se dă în vînt după nimeni. Tatăl ei spunea odată că singurele ființe care se bucură de oarecare trecere la fiica sa mănâncă fân, au patru picioare și trag părțuri. Astfel, am așteptat conversația cu prințesa Anne cu atitudinea celui care nu are nimic de pierdut. Rezultatul: o seară încântătoare, ceea ce – când e vorba de o întâlnire cu *Princess Royal* – înseamnă pur și simplu că ai scăpat nevătămat. Strategia de supraviețuire la care am recurs a fost o conversație exclusiv despre cai.

Chiar dacă acum rezist tentației de a descrie mai în amănunt seara mea de la Windsor, până la sfârșitul cărții nu voi putea evita să nu dezvăluïc câte ceva din secretele altețelor regale. Deși bănuiesc că nu servește instituției pe care o descriu. În definitiv, după cum nota încă din 1867 marele expert constituțional englez Walter Bagehot, „misterul constituie miezul regalității, nici lumina zilei nu are voie să pătrundă”. Poate tocmai de aceea nici cei mai înrăiuți republicani nu pot evita fascinația caselor regale, pentru că, în lumea noastră expusă proiectoarelor și camerelor de luat vederi, rămân ultimele instituții care și-au păstrat un anumit grad de mister. În definitiv, „distincția” nu mai înseamnă astăzi nimic. În vremurile noastre de permanentă expunere la emisiuni care promit fiecăruia bogăția, celebritatea și frumusețea, ținând seama de nesfârșitele modalități de promovare a propriei imagini pe internet, „distincția” nu mai înseamnă nimic neobișnuit. Lumea e plină de vedete. Unele sunt faimoase pentru bogăție, pentru frumusețe, altele,

pentru realizări sau pentru delice; unele sunt renomate pentru simplul fapt că sunt renomate. Monarhii rămân singurii care își datorează faima pur și simplu faptului că există și nu trebuie să facă nimic pentru a se înconjura de o aură de nepătruns. Tocmai acum, în epoca vedetelor industriale de plastic, porțile ferecate de la Balmoral, Zarzuela și Fredensborg exercită un ultim farmec autentic.

Dar oare farmecul acesta poate păli cu fiecare rază de lumină care pătrunde în interiorul palatelor? La sfârșitul anilor șaizeci, când documentaristul englez Richard Cawston a primit din partea curții misiunea oficială de a face un film în care monarhii să fie prezenți ca „familie absolut normală”, cineastul Richard Attenborough l-a avertizat că filmul ar putea dăuna regalității. Attenborough vorbea cu autoritatea specialistului care realizase numeroase documentare despre popoarele primitive. „Instituția monarhiei în întregime”, explică el, „se intemeiază pe mistica șefului de trib în cortul său de șef de trib. De îndată ce un membru al tribului apucă să vadă interiorul cortului, esența supremăției se destramă – tribul fiind la rândul lui condamnat să piară.”

Și atunci ce s-ar întâmpla dacă în paginile următoare aş povesti ce fac monarhii când sunt „între ei” sau dacă aş dezvăluîc numele cu care este alintată regina Angliei în familie? Ar fi un gest inofensiv? O indiscreție? Sau mai mult decât atât? Faraonii purtau de regulă două nume. Unul cunoscut de popor. Si unul secret. Istoriografia nu cunoaște nici până astăzi numele vechilor regi ai Siamului, atât de bine se păstra secretul.

Fie ce-o fi. Verișorii și verișoarele îi spun reginei „Lillibet”, iar soțul se bucură de privilegiul de a o numi „Sausage”, cârnăcior. În vechea Birmanie, aceste rânduri m-ar fi costat capul.

Dar vremurile se schimbă. Suficient să-mi privesc camera în care scriu. Stau la un birou din placă aglomerată,

podeaua e din laminat. Singurele piese de mobilier sunt biroul, dulapul și patul. Mă aflu într-o extindere, din anii cincizeci, a uneia din cele mai mari și mai vechi mănăstiri din Europa, Stift Heiligenkreuz din Austria Inferioară. Am venit aici pentru că mi-am pus în minte să schițez planul cărții de față în renumita bibliotecă a lăcașului. Mai exact, în magnifica Sală de Aur barocă. Mi-am imaginat cum îmi voi așterne cuvintele pe hârtie, învăluit în mireasma volumelor vechi de sute de ani. Și iată-mă acum în chilia asta, din spațiul rezervat călugărilor, deoarece în bibliotecă nu se poate petrece mai mult timp fără mască de protecție: colecțiile au fost atacate de mucegai, în urma unei renovări. Singurii oaspeți nestingheriți ai bibliotecii se numesc *Rhizopus stolonifer*, *Aspergillus glaucus* și *Botrytis cinerea*. Și singura mireasmă de care te poți bucura este cea a terebentinei. Miile și miile de volume sunt curățate, unul câte unul, cu terebentină, apoi sunt împachetate ermetic și trimise la un laborator, unde ciupercile urmează să fie distruse prin iradiere.

Oare n-o fi și ideea de monarhie năpădită de asemenea ciuperci? O mai crede astăzi cineva în „grandoarea” regilor? Or mai crede că membrii caselor regale? Monarhiile nu sunt puse în pericol de excesele ocazionale ale unor prinți, ci de înșiși regii care par să țină cu tot dinadinsul să se banalizeze cu bună știință. Să ajungă personaje cât mai obișnuite. Nu se mulțumesc cu „apropierea de popor”. Vor „să fie ca poporul”.

În iulie 2007, cititorii au descoperit cu uimire fotografii ale membrilor casei regale aflați în vacanță de vară, în revista glossy spaniolă *Hola!* Erau obișnuiți cu imaginile făcute în fiecare an de paparazzi înarmați cu teleobiective, în care familia regală se vedea la bordul iahtului cu pânze *Bribon*. Și, deodată, iată-i pe regele Juan Carlos și pe regina Sophia precum Hinz și Kunz din Wuppertal, tolăniți pe o



Consilierii de PR de la Palatul Buckingham se străduiesc să-i creeze reginei o imagine apropiată de popor. Într-un exces de entuziasm, suverana a fost silită și la o vizită într-un McDonald's.